

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/41282,Konferencja-naukowa-Inteligencja-w-Polsce-w-latach-1914-1989-Ewolucja-struktury-r.html>
01.03.2026, 01:31

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Inteligencja w Polsce w latach 1914–1989. Ewolucja struktury, roli i postaw” – Lublin, 26–28 września 2017

26.09.2017

W dn. 26 września-28 września 2017 r. w sali konferencyjnej lubelskiego IPN (ul. Wodopojna 2) odbyła się konferencja naukowa „Inteligencja w Polsce w latach 1914–1989. Ewolucja struktury, roli i postaw” - przygotowana przez Oddziałowe Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie we współpracy z Instytutem Historii PAN oraz warszawskim oddziałem IPN. Tym razem dyskusja toczyła się wokół inteligencji polskiej jako warstwie społecznej, uformowanej pod koniec wieku XIX. Warstwa ta, ze swoją opiniotwórczą i państwowotwórczą rolą, stanowiła odrębną formację w społeczeństwie II RP. Natomiast po 1944 r. komuniści dążyli do jej głębokiej przebudowy oraz ubezwłasnowolnienia, starając się ogólnie zaprogramować nowy inteligentcki etos i nowe zadania dla polskiego inteligenta.

PROGRAM

26 września 2017

9.30–10.00 otwarcie konferencji

Prowadzenie: dr hab. Mirosław Szumiło (IPN/UMCS)

- 10.00–10.20 prof. Maciej Janowski (IH PAN), Formowanie się etosu inteligenta oraz inteligencji jako warstwy społecznej
- 10.20–10.40 prof. Andrzej Nowak (IH PAN), Cywilizacyjna i społeczna rola inteligencji w Polsce w II połowie XIX wieku i na początku XX
- 10.40–11.00 prof. Marek Kornat (IH PAN/UKSW), Dyskusja wokół misji inteligencji polskiej w II RP
- 11.00–11.20 prof. Janusz Żarnowski (IH PAN), Inteligencja jako warstwa społeczna przed wojną oraz jej losy w dobie powojennej
- 11.20–11.40 prof. Tomasz Zarycki (UW), dr Tomasz Warczok (UW), Ewolucja statusu i wewnętrznej struktury elit polskiej inteligencji w XX wieku świetle teorii „pola władzy” Pierre’a Bourdieu

11.40–12.10 dyskusja

12.10–12.30 przerwa kawowa

Prowadzenie: prof. Marek Kornat (IH PAN/UKSW)

- 12.30-12.50 prof. Włodzimierz Mędrzecki (IH PAN), Inteligencja polska w II Rzeczypospolitej między misją społeczną, służbą państwu i karierą
- 12.50-13.10 prof. Tadeusz Epsztein (IH PAN), Ziemiaństwo a inteligencja w II Rzeczypospolitej
- 13.10-13.30 prof. Konrad Zieliński (UMCS), Różne oblicza inteligencji żydowskiej w Polsce od przełomu XIX i XX wieku do 1939 r.
- 13.30-13.50 prof. Małgorzata Gmurczyk - Wrońska (IH PAN), Środowisko prawnicze w okresie międzywojennym
- 13.50-14.10 dr Karol Sacewicz (IPN), Inteligencja polska II RP wobec komunizmu. Zarys problemu
- 14.10-14.30 dr Sebastian Piątkowski (IPN), Eksterminacja inteligencji polskiej pod okupacją niemiecką

14.30-15.00 dyskusja

15.00-16.00 przerwa obiadowa

III

Prowadzenie: prof. Janusz Wrona (UMCS)

- 16.00-16.20 dr Jarosław Chodak (UMCS), Aspiracje zawodowe czy statusowe? Procesy awansu do warstwy inteligencji w latach 1944-1989
- 16.20-16.40 dr Krzysztof Popiński (UE we Wrocławiu), System szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej i jego wpływ na funkcjonowanie uczelni polskich po 1945 r.
- 16.40-17.00 prof. Patryk Pleskot (IPN/PWSZ w Oświęcimiu), Ponad żelazną kurtyną. Problematyka zachodnich wpływów intelektualnych w komunistycznej Polsce (na przykładzie kontaktów polskich historyków z Francją)
- 17.00-17.20 prof. Krzysztof Kosiński (IH PAN), „Pan od polskiego”. Ireneusz Gugulski (1935-1990) - nauczyciel i wychowawca (Przyczynek do historii inteligencji w PRL)
- 17.20-17.40 dr Katarzyna Zawadka (IPN), Jak próbowano wykształcić nowego inteligenta - z dziejów szkolnictwa partyjnego PZPR
- 17.40-18.00 dr Daniel Przastek (UW), Między niezależnością a podporządkowaniem. Środowisko teatru w okresie Polski Ludowej

18.00-18.30 dyskusja

27 września 2017

IV

Prowadzenie: dr hab. Marcin Kruszyński (IPN)

- 9.00-9.20 dr Małgorzata Ptasńska (IPN/UW), Inteligencja II RP na emigracji po 1939 r.
- 9.20-9.40 dr Sebastian Ligarski (IPN), Aparat przemocy PRL wobec środowisk twórczych
- 9.40-10.00 dr hab. Mirosław Szumiło, (IPN/UMCS), Inteligencja w Komitecie Centralnym PZPR
- 10.00-10.20 prof. Jan Żaryn (IPN/UKSW), Księża jako warstwa polskiej inteligencji (wiek XX)
- 10.20-10.40 dr Rafał Łatka (IPN), Prymas Wyszyński a inteligencja katolicka 1970-1981

10.40-11.10 dyskusja

11.10-11.30 przerwa kawowa

V

Prowadzenie: dr Konrad Rokicki (IPN/WUM)

- 11.30-11.50 prof. Jędrzej Chumiński (UE we Wrocławiu), „Nowa inteligencja” w polskich zakładach przemysłowych – analiza społeczno-demograficzna (1945-1956)
- 11.50-12.10 prof. Tadeusz Rutkowski (UW), Kształtowanie nowego modelu humanisty w Polsce Ludowej w latach 1948-1956 i jego efekty
- 12.10-12.30 prof. Janusz Wrona (UMCS), Stronnictwo Demokratyczne jako przystań dla inteligencji
- 12.30-12.50 dr Małgorzata Choma-Jusińska (IPN), Kreatorzy czy hamulcowi? Rola inteligencji w działalności środowisk opozycyjnych w PRL
- 12.50-13.10 Michał Przeperski (IPN), Wentyl bezpieczeństwa czy wewnętrzna opozycja? Środowisko tygodnika "Polityka" 1957-1981
- 13.10-13.30 dr Marek Jedynak (IPN), Z szeregów Armii Krajowej do naukowych gabinetów. Studium przypadków, karier i dokonań

13.30-14.00 dyskusja

14.00-15.00 przerwa obiadowa

VI

Prowadzenie: prof. Jerzy Eisler (IPN, IH PAN)

- 15.00-15.20 dr Konrad Rokicki (IPN/WUM), Środowisko medyczne
- 15.20-15.40 dr hab. Cecylia Leszczyńska (UW), Prezesi, dyrektorzy, urzędnicy: kadry bankowe II RP i PRL
- 15.40-16.00 prof. Tomasz Sobczak (ZUT w Szczecinie), Ekonomiści w życiu publicznym II Rzeczypospolitej
- 16.00-16.20 dr Agata Kusto (UMCS), Od animatora do aktywisty. Wybrane postawy powojennych badaczy folkloru muzycznego na Lubelszczyźnie
- 16.20-16.40 dr Elżbieta Romanowska (IPN), Kariera zawodowa prokuratorów w Polsce w latach 1919-1989
- 16.40-17.00 dr Huber Wilk (IH PAN), Kontynuacja czy nowy start. Inteligencja techniczna w powojennym przemyśle motoryzacyjnym (1945-1970)

17.00-17.30 dyskusja

17.30-18.00 przerwa kawowa

18.00-20.00 panel dyskusyjny: Rola inteligencji w życiu społecznym i politycznym w Polsce XX wieku:

Moderator: dr hab. Marcin Kruszyński (IPN)

Uczestnicy: prof. Jerzy Eisler (IPN/IH PAN)

prof. Marek Kornat (IH PAN/UKSW)

prof. Jan Pomorski (UMCS)

28 września

VII

Prowadzenie: dr Ewelina Szpak (IH PAN)

- 9.30-9.50 prof. Dorota Skotarczak (UAM), Awans społeczny i drogi wejścia do inteligencji w kinie II RP i PRL
- 9.50-10.10 dr Karolina Bittner (IPN), Kultura materialna polskiej inteligencji
- 10.10-10.30 dr Tomasz Osiński (IPN), Inteligencja w krzywym zwierciadle rysunków satyrycznych (1918-1989)
- 10.30-10.50 dr hab. Marcin Kruszyński (IPN), Marksistowsko-leninowski wzorzec inteligencji i jego propagowanie w edukacji szkolnej w PRL
- 10.50-11.10 dr Paweł Warot (IPN), Czy postkomunistyczna przeszłość była motorem awansu i kariery inteligencji po 1989 r.? Przykład Warmii i Mazur

11.10-11.40 dyskusja

11.40-12.10 przerwa kawowa

VIII

Prowadzenie: dr Tomasz Osiński (IPN)

- 12.10-12.30 dr Ewelina Szpak (IH PAN), Nie tylko dr Ewa - przedstawiciele służby zdrowia w środowisku wiejskim po 1945 r.
- 12.30-12.50 prof. Grzegorz Miernik (UJK), Nauczyciel wiejski w stalinizmie; przypadek Kielecczyzny
- 12.50-13.10 dr Sylwia Straszak-Chandoha (UE we Wrocławiu), dr Adriana Merta- Staszczak (Politechnika Wrocławska), Inteligencja wiejska na Dolnym Śląsku w latach 1945-1989
- 13.10-13.30 dr hab. Małgorzata Machałek (USz), Kadry dla rolnictwa - między ideologią a pragmatyką?
- 13.30-13.50 dr Marcin Stasiak (UJ), "Pan od fikołków"? Nauczyciel wychowania fizycznego jako przedstawiciel "nowej inteligencji" na polskiej prowincji po 1945 roku

13.50-14.30 dyskusja

14.30 zakończenie konferencji

Patronat medialny nad wydarzeniem objęły: TVP Lublin, Radio Plus Lublin

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Lublin

















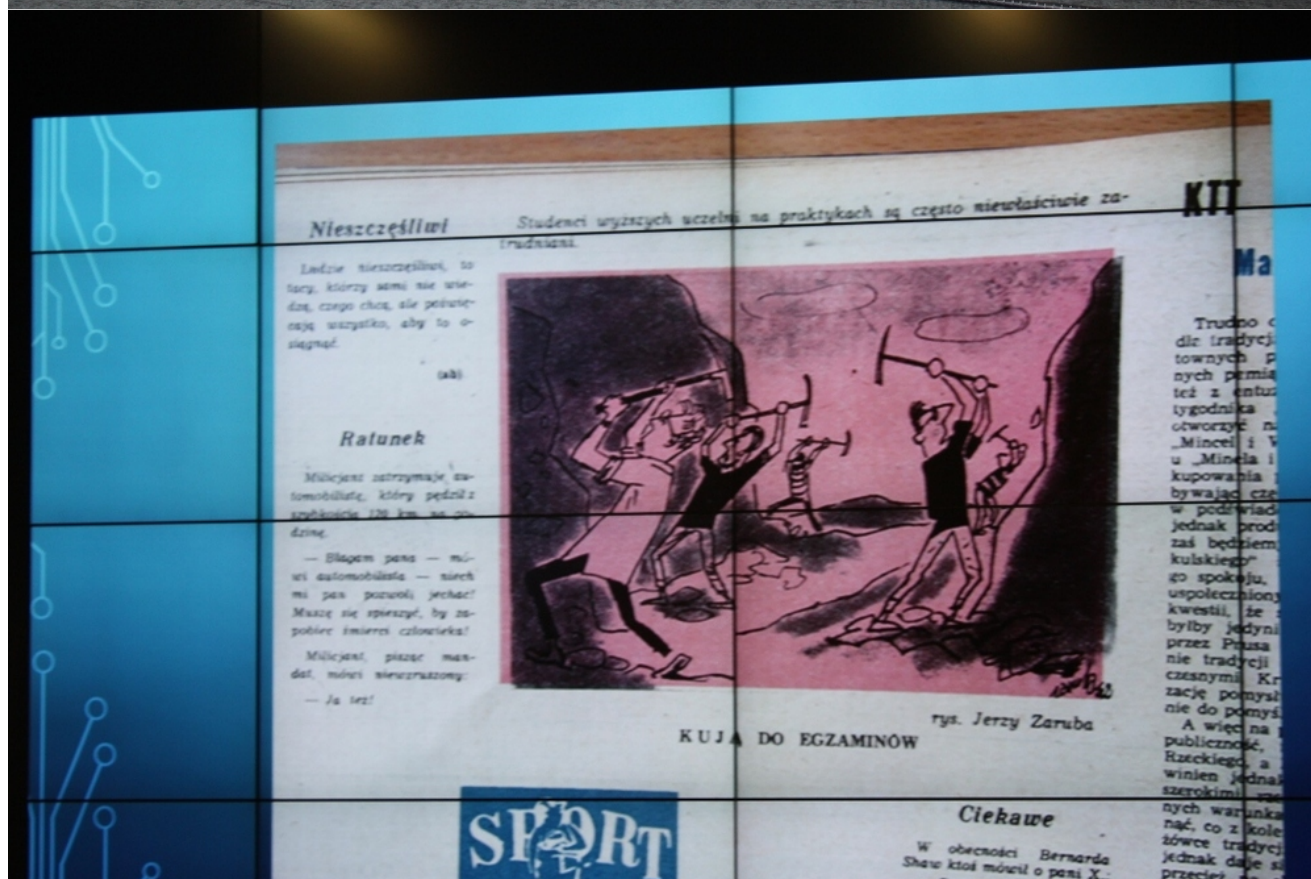
















Pliki do pobrania

[Program konferencji \(pdf, 2.85 MB\)](#)